

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 21 lutego 2024 r.

Pozycja 22

POSTANOWIENIE

z dnia 22 listopada 2023 r.

Sygn. akt Ts 88/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Zielonacki,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej E.D. o zbadanie zgodności:

art. 194i oraz art. 194j ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251), dodanych przez art. 1 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1222), z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 19 kwietnia 2022 r. (data nadania) E.D. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującej sprawy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z 5 marca 2021 r. (znak: [...]) odmówił skarżącej (urodzonej w 1953 r.) prawa do ponownego przeliczenia emerytury powszechnej. W uzasadnieniu wskazał, że w wyniku wznowienia postępowania w sprawie emerytury po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. (sygn. P 20/16, OTK ZU A/2019, poz. 11 – Trybunał orzekł, że art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953 r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji) organ emerytalny decyzją z 10 maja 2019 r. przyznał skarżącej prawo do emerytury powszechnej od 28 marca 2014 r., której wysokość została obliczona bez pomniejszenia o kwoty dotychczas pobranych emerytur. Mimo to emerytura ustalona w decyzji z 10 maja 2019 r. nadal jest świadczeniem mniej korzystnym od dotąd pobieranej emerytury, wobec czego ZUS kontynuował wypłatę emerytury wcześniejszej. W świetle powyższego, zdaniem organu rentowego, nie było podstaw do ponownego przeliczenia emerytury powszechnej.

Sąd Okręgowy w K. IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 20 sierpnia 2021 r. (sygn. akt [...]) oddalił odwołanie skarżącej od decyzji ZUS, stwierdzający m.in., że „nowa ustawa, realizująca wyrok Trybunału” w sprawie o sygn. P 20/16 nie miała w praktyce zastosowania w stosunku do skarżącej, gdyż jej cel został już wobec niej zrealizowany.

Apelację skarżącej od powyższego orzeczenia oddalił Sąd Apelacyjny w S. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 31 stycznia 2022 r. (sygn. akt [...]). Sąd podzielił i przyjął za własne poczynione przez sąd pierwszej instancji zarówno ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Podzielił m.in. stanowisko Sądu Okręgowego, że dodany ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1222; dalej: ustawa zmieniająca) art. 194j ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251; dalej: ustawa emerytalna), w którym przewidziano możliwość przeliczenia kwoty emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej ubezpieczonemu urodzonemu w 1953 r., który wcześniej pobierał emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b na podstawie wniosku złożonego przed 1 stycznia 2013 r. z pominięciem art. 25 ust. 1b, nie ma zastosowania w okolicznościach niniejszej sprawy. Uzasadniając powyższe stanowisko, wskazał na art. 3 ust. 1 ustawy zmieniającej, który stanowi, że art. 194j ustawy zmienianej w art. 1 (tj. ustawy emerytalnej) nie stosuje się do spraw, w których wskutek wznowienia postępowania, o którym mowa w art. 2, nastąpiło zaspokojenie roszczeń w całości (w art. 2 ustawy zmieniającej mowa jest o postępowaniu w sprawie ponownego ustalenia wysokości emerytury ubezpieczonych, o których mowa w art. 194j ust. 1 z pominięciem art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, wszczętym przez organ rentowy w wyniku skargi o wznowienie postępowania złożonej w trybie art. 145 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, obecnie: Dz. U. z 2023 r. poz. 775, a zatem o wznowieniu postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją). Sąd Apelacyjny wskazał, że w wypadku skarżącej jej roszczenie o dokonanie przeliczenia przyznanej jej w 2014 r. emerytury powszechnej bez dokonywania pomniejszeń wynikających z art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. (sygn. P 20/16), zostało już przez ZUS uwzględnione w decyzji z 10 maja 2019 r., a zatem jeszcze przed uchwaleniem ustawy nowelizującej. W wypadku skarżącej, jak podkreślił Sąd Apelacyjny, zastosowanie miał art. 3 ust. 1 ustawy nowelizującej, natomiast nie miał w ogóle zastosowania art. 194j ustawy emerytalnej, w brzmieniu obowiązującym od 10 lipca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w konkluzji stwierdził, że w istocie zaskarżona decyzja z 5 marca 2021 r. dotyczyła tego samego przedmiotu co decyzja z 10 maja 2019 r., tj. przeliczenia emerytury z uwzględnieniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. Rozstrzygnięcie zawarte w decyzji z 10 maja 2019 r. całościowo wyczerpuje żądanie przeliczenia emerytury zgodnie z orzeczeniem Trybunału bez potrzeby oceny zgodności przeliczenia świadczenia przy zastosowaniu czy to art. 114, czy też art. 194j ustawy emerytalnej.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 23 czerwca 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 4 lipca 2022 r.) wezwał skarżącą do doręczenia odpisów lub kopii poświadczonych za zgodność z oryginałem wyroków Sądu Apelacyjnego w S. z 31 stycznia 2022 r. (sygn. akt [...]) oraz Sądu Okręgowego w K. z 20 sierpnia 2021 r. (sygn. akt [...]), a także decyzji ZUS Oddział w K. z 5 marca 2021 r. (znak: [...]) i 21 maja 2015 r. (znak: [...]).

Skarżąca doręczyła dokumenty wskazane w zarządzeniu 6 lipca 2022 r. (data nadania).

Sędzia Trybunału Konstytucyjnego, zarządzeniem z 20 października 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 31 października 2022 r.), wezwał skarżącą do usunięcia braków formalnych skargi przez: 1) przedstawienie stanu faktycznego; 2) dokładne wyjaśnienie, w jaki sposób zakwestionowane w skardze przepisy naruszają wolności i prawa skarżącej; 3) wskazanie, które konstytucyjne wolności lub prawa skarżącej wyrażone w art. 2 Konstytucji zostały naruszone przez zakwestionowane w skardze przepisy; 4) odrębne uzasadnienie zarzutu niekonstytucyjności każdego z zakwestionowanych przepisów, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie.

W piśmie złożonym w Trybunale 7 listopada 2022 r. (data nadania) skarżąca, tak jak w skardze konstytucyjnej, wskazała, że zaskarżone przez nią przepisy naruszają zasady: równości, praw słuszenie nabytych oraz zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Skarżąca zarzuciła, że zakwestionowane przepisy (uchwalone po wyroku Trybunału) nie wykonują orzeczenia Trybunału w sprawie o sygn. P 20/16.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. W niniejszej sprawie przedmiotem zaskarżenia uczyniono art. 194i oraz art. 194j ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251), dodanych przez art. 1 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1222). Przepisy te mają następujące brzmienie:

– art. 194i: „Do ustalenia podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ubezpieczonego urodzonego w 1953 r., nie stosuje się przepisu art. 25 ust. 1b, jeżeli wniosek o przyznanie tej emerytury zgłosi w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. poz. 1222), pod warunkiem że prawo do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego ma ustalone na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r.”,

– art. 194j: „1. Kwotę emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ubezpieczonemu urodzonemu w 1953 r., który wcześniej pobierał emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r., ustala się ponownie od podstawy ustalonej z zastosowaniem art. 194i.

2. Przeliczeniu podlega podstawa obliczenia emerytury przyjęta w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury.

3. Do ustalenia nowej kwoty emerytury przyjmuje się średnie dalsze trwanie życia przyjęte w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury, a następnie uwzględnia się kolejne zmiany wysokości świadczenia.

4. Emerytura w ponownie ustalonej wysokości przysługuje od dnia, od którego podjęto wypłatę emerytury przyznanej na podstawie art. 24, a w przypadku gdy prawo do tej emerytury było zawieszone - od dnia, od którego mogłaby być podjęta jej wypłata.

5. Jeżeli ponownie ustalona wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 jest wyższa od wypłacanej dotychczas, emerytowi wypłaca się wyrównanie. Kwotę wyrównania stanowi różnica między sumą kwot emerytur, jakie przysługiwałyby w okresie od dnia, o którym mowa w ust. 4, do dnia wydania decyzji, o której mowa w ust. 1, z uwzględnieniem ich waloryzacji, a sumą kwot wypłaconych w tym okresie.

6. Przepisy ust. 1-5 stosuje się odpowiednio do ponownego ustalenia wysokości renty rodzinnej”.

3. Jako wzorce kontroli powołano art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Skarga konstytucyjna została sporządzona przez adwokata (art. 44 ust. 1 u.o.t.p.TK), który przedstawił pełnomocnictwo szczególne (art. 53 ust. 2 pkt 3 u.o.t.p.TK), a skarżąca:

- wyczerpała przysługującą jej drogę prawną (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK), ponieważ wyrok Sądu Apelacyjnego w S. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 31 stycznia 2022 r. (sygn. akt [...]) jest niezaskarżalny w trybie zwykłych środków odwoławczych;

- dochowała terminu, o którym mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, gdyż wniosła skargę do Trybunału 19 kwietnia 2022 r.;

- określiła przedmiot kontroli (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK);

- wskazała, które konstytucyjne prawa i wolności oraz w jaki sposób – jej zdaniem – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK);

- przedstawiła uzasadnienie sformułowanych przez nią zarzutów (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

Trybunał stwierdza także, że analizowana skarga nie jest obarczona nieusuwalnymi brakami formalnymi, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, a postawione w niej zarzuty nie są oczywiście bezzasadne w rozumieniu art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

W związku z powyższym należało postanowić jak w sentencji.